

IVAR LO

– de utsattas reporter

Studiebokens uppläggning

Boken ger inte något heltäckande porträtt av Ivar Lo-Johansson utan är en impressionistisk skildring av en människas frihetslängtan och en berättelse om social frigörelse. Arne Reberg berättar om Ivar Lo med utgångspunkt i de möten de hade i Ivar Los författarlya på Bastugatan.

Studiehandledningen följer bokens uppläggning och ger förslag till diskussionsfrågor och fördjupningar. Avsikten är inte att ni måste diskutera alla frågor eller läsa all fördjupningslitteratur. De ska ses som förslag och ni väljer det som intresserar er. Ni kanske kommer på egna frågeställningar som ni vill diskutera. Gör då det. Beträffande fördjupningslitteraturen så kan ni fördela böckerna mellan er och sedan berätta för varandra om böckernas innehåll. Det kan i sin tur leda till ytterligare samtal och diskussioner.

Fördjupning och bredvidläsning

Den viktigaste bredvidläsningslitteraturen är naturligtvis att läsa Ivar Lo-Johanssons romaner och memoarer. På sidan 136–138 finns en förteckning över allt Ivar Lo skrivit och på sidan 139–140 en förteckning av böcker som skrivits av andra om honom och hans författarskap. Flertalet av böckerna finns att låna på bibliotek. På sidan 141 finns hänvisningar till Ivar Lo-sällskapets hemsida och andra databaser på Internet där ni kan hitta ytterligare information om Ivar Lo-Johansson.

Planera studierna

Gör gemensamt upp en plan för hur studierna ska genomföras. Bestäm vad ni ska läsa till varje sammankomst och om ni ska fördjupa er i något speciellt. Första gången ägnar ni en stund åt att skaffa er en överblick över studiebookens innehåll och uppläggning. Ska ni följa boken eller lägga upp studierna på annat sätt? Är det något kapitel som verkar intressantare än de andra? Är det något tema ni vill arbeta utifrån? Det kan vara Ivar Los förhållande till hembygden och föräldrarna, hans förhållande till kvinnor och kärleken, hans språk, hur hans resor i ungdomen påverkat hans författarskap osv.

Börja varje sammankomst med att repetera det ni behandlade gången innan. Därefter fortsätter ni med dagens avsnitt och avslutar med att bestämma vad ni ska behandla nästa gång.

Generationssamverkan

Ta kontakt med en skola och hör er för vilket intresse det finns för gemensamma studier. Lämpliga lärare att kontakta är lärare i svenska, samhälle och historia. Diskutera med respektive lärare hur studierna ska läggas upp, om ni ska göra fördjupningsstudier tillsammans. Ivar Los böcker innehåller mycket samhällskunskap och nutidshistoria som kan vara ett viktigt komplement till skolans undervisning. De kan också vara underlag för en diskussion om moralfrågor.

I arbetet med ungdomarna kan ni utgå från studiehandledningens frågeställningar om ni vill, men tänk på att anpassa dem till ungdomarnas intressen och mognad.

Kapitel 1

Här berättar Arne Reberg om sitt första möte med Ivar Lo.

- ▶ Vilken bild ger han av Ivar Lo?
- ▶ Hur förändras hans egen uppfattning om författaren vid detta första möte?

Fördjupning: Tok-Holger refererar till deras gemensamma tid i Paris. Läs Ivar Los bok *Okänt Paris*. Samtala om Ivar Los skildring av staden och dess innevånare.

Tok-Holger beskrivs som ett geni som gått över gränsen. Ivar Lo har i många böcker funderat över vad genialitet är, framförallt i romanen *Geniet*. Läs romanen och samtala om Ivar Los syn på genialitet.

Kapitel 2

Ivar Lo har skildrat sitt eget liv i ett flertal romaner och i sina memoarer.

- ▶ Arne Reberg vill ändå inte kalla honom egofixerad. Vad tycker ni?
- ▶ Ivar Lo jämförs i det här fallet med August Strindberg. Vad tycker ni om den jämförelsen? Samtala om de likheter respektive skillnader som finns mellan Ivar Lo och August Strindberg?
- ▶ Arne Reberg identifierar sig starkt med Ivar Lo och hans bakgrund. Har ni i gruppen samma känsla av identifikation med Ivar Lo?
- ▶ För Ivar Lo var det ett kall att skriva. Hur märks det i hans författarskap? Ge gärna exempel.

Fördjupning: Läs t.ex. *Godnatt, jord* och Strindbergs *Tjänstekvinnans son* och jämför deras respektive barndomsskildringar.

Läs *Måna är död*. Vilken bild ger Ivar Lo av sig själv?

Kapitel 3

Ivar Lo var en av arkitekterna bakom det svenska folkhemmet, skriver Arne Reberg.

- ▶ Stämmer det? Ge exempel.

Fördjupning: Läs någon eller några av de böcker som nämns i kapitlet. Ni kan läsa olika böcker och referera dem för varandra ur aspekten ”Ivar Lo som folkhemsarkitekt”. Diskutera de frågor som han belyser i de olika böckerna och hur förhållandena är idag när det gäller dessa frågor. Vilken betydelse hade Ivar Los böcker? Bidrog de till förändringar på lång sikt?

Kapitel 4

Ivar Lo hade en stark frihetslängtan.

- ▶ Hur skildras denna frihetslängtan i hans romaner?
- ▶ Arne Reberg tycker att Ivar Lo hela tiden sänder ut motstridiga signaler. Stämmer det? Ge exempel.
- ▶ Blir ni, liksom Arne Reberg, berörda av det Ivar Lo skriver? På vilket sätt?
- ▶ Är ni själva klassresenärer? Ledde klassresan till personlig frihet?

Fördjupning: Berätta om er egen barndom och uppväxt för varandra. Känner ni igen er i Ivar Los berättelser? På vilket sätt?

Kapitel 5

Redan medan Ivar Lo var i livet skapades det myter kring hans person.

- ▶ Vad var det för myter som skapades?

Fördjupning: Läs Jan Fogelbäcks vänporträtt *Romanen om Ivar*.

Kapitel 6

Ivar Los solidaritet låg hos den arbetarklass från vilken han härstammade.

- ▶ Hur skildrar han sin bakgrund?
- ▶ Har ni läst Marcel Prousts *På spaning efter den tid som flytt?* Jämför i så fall den med *God natt, jord*. Prousts roman är en krönika om vad en människa minns av sitt liv. Det är ingen objektiv verklighetsskildring utan berättar om det som berättarjaget återupplever. Är det likadant i *God natt, jord*? Om inte, hur berättar Ivar Lo sina minnen?
- ▶ Ivar Lo ställde krav på sina läsare? ”Det är bättre om läsaren inte förstår allt i en bok än att boken är för lättbegriplig.”, skriver han. Tycker ni att Ivar Lo är svår att förstå ibland? Ge exempel.
- ▶ Ivar Lo menade att arbetarförfattare alltid måste finnas. Vad anser ni? Vilken uppgift har en arbetarförfattare i dagens samhälle?

Kapitel 7

Arne Reberg besöker Ivar Lo för första gången i hans författarlya på Bastugatan. De kommer att tala om träd som en viktig symbol i Ivar Los författarskap.

- ▶ Ge exempel på trädens betydelse i Ivar Los romaner och vad de symboliserar.

Fördjupning: Läs Ragnar Oldbergs *Uteslutet om Lo-Jo*.

Kapitel 8

Det var stor skillnad mellan att möta Ivar Lo i verkligheten och att möta honom i romanerna, erfor Arne Reberg. I det verkliga livet höll han distans, i alla fall till journalister, medan han i sina romaner är oerhört lidelsefull. Han valde också sina vänner med omsorg.

Fördjupning: Läs Lars Furulands bok *Mitt möte med Ivar Lo*.

Kapitel 9

Ivar Los författarskap bidrog till att flera sociala reformer genomfördes, framför allt ledde det till att statsystemet avskaffades. Men läsaren spelar en viktig roll. Han säger att: ”En bok blir färdig först efter det att den är läst.”

- ▶ Diskutera detta påstående. Vad menar Ivar Lo? Fördjupning: Läs *Till en författare*.

Kapitel 10

När Ivar Lo beskriver det hårda statarlivet är det inte bristen på bröd som är viktigast utan den andliga nöden. Ur denna nöd spirade hans frihetslängtan. Han samlade stoff till sina romaner genom att cykla runt i statarbygderna tillsammans med Gösta Netzén. Han agiterade inte själv han var ett tyst vittne.

- ▶ Är det någon i gruppen som har personliga minnen från besök av ombudsmän från Lantarbetareförbundet? Berätta i så fall för de andra hur mötena gick till och hur ni upplevde dem?
- ▶ Varför agiterade inte Ivar Lo själv, tror ni? Varför ville han vara ett tyst vittne?
- ▶ Hur beskriver han den här tiden i sina böcker?

Kapitel 11

Trots att Ivar Lo bosatte sig i storstaden lyckades han aldrig stampa av sig leran, skriver Arne Reberg.

- ▶ Vad menar Arne Reberg med det?
- ▶ Mycket av det som Ivar Lo skrivit om statarlivet är sett genom ett barns ögon. Hur påverkar det berättelserna? Hur påverkar det läsarens förmåga till inlevelse?

Fördjupning: Läs någon av Ivar Los statarskildringar där han skildrar det hårda livet med ett barns ögon. Läs *God natt, jord* om ni inte redan gjort det. Samtala om hur skildringen är uppbyggd och hur man märker att det är ett barn som berättar. Är berättartekniken konsekvent genomförd eller märker man den vuxne Ivar Lo i bakgrunden?

Kapitel 12

I sin ungdom reste Ivar Lo ut i världen. Det han upplevde berättade han om i några rapportböcker.

Fördjupning: Läs någon eller några av de rapportböcker som citeras i kapitlet och samtala om dem.

- ▶ Vad utmärker Ivar Los sätt att berätta i dessa rapportböcker? Vilken är hans avsikt? Hur skiljer de sig från hans romaner vad gäller berättarteknik och språk?
- ▶ Jämför med andra författares reseskildringar. Vad är utmärkande för Ivar Lo?

Kapitel 13

Ivar Lo hämtade även motiv i Bibeln.

- ▶ Vilket förhållande hade han till kristendomen?
- ▶ Försök hitta exempel i hans romaner där hans förhållande till religionen skildras direkt eller indirekt.

Fördjupning: Läs *Vishetslärarna* och *Efter stormen – före stormen* och samtala om dem.

Kapitel 14

Ivar Lo hade en oerhörd arbetskapacitet och disciplin. Kraften kommer från ”hans sinnliga behov”, tror Arne Reberg. Nästan allt han skriver är sinnligt.

- ▶ Vad anser ni om Arne Rebergs resonemang om Ivar Los sinnlighet?
- ▶ Ge exempel på sinnliga skildringar i Ivar Los romaner.
- ▶ Ivar Lo dyrkade kvinnorna. Samtala om hur han skildrar kvinnor i sina romaner.
- ▶ Vilken syn har han på kärleken? Hur skildras den?
- ▶ Är det sant att han offrade kärleken för att kunna ägna sig helt åt sin karriär som författare? Försök hitta belägg för det i hans böcker.

Fördjupning: Läs och samtala om de böcker som nämns i kapitlet.

Kapitel 15

Ivar Lo hade redan som barn en glupande läslust. Hans föräldrar tyckte inte om denna ovana. Att läsa ansågs onyttigt. Inte heller utbildning sågs med blida ögon.

- ▶ Varför hade föräldrarna en sådan inställning?
- ▶ Varifrån tror ni Ivar Lo fick sin läslust?
- ▶ Vad fick honom att skaffa sig utbildning? Vilka drivkrafter hade han?
- ▶ Hur såg era föräldrar på utbildning? Mötte ni samma motstånd som Ivar Lo? Berätta.

Fördjupning: Läs romanerna *Pubertet* och *Journalisten*.

Kapitel 16

Ivar Lo är fortfarande en inspirationskälla för unga människor som vill gå sin egen väg och som vill förändra sina liv genom att skaffa sig en bra utbildning. Men han är en inspirationskälla även för invandrare som drar paralleller till sina egna liv.

- ▶ Samtala om varför dagens ungdomar blir inspirerade av Ivar Los författarskap.

Fördjupning: Läs och samtala om *Analfabeten*.

- ▶ Känner ni, liksom Carlos Lopez, igen er egen far i Ivar Los skildring av sin far? Vad har era fäder gemensamt?

Kapitel 17

Trots sitt stora allvar hade Ivar Lo en dubbelbottnad humor.

- ▶ Ge exempel på några humoristiska skildringar i hans böcker.
- ▶ Hur tolkar ni hans syn på humor utifrån citatet ”En humoristisk arbetare är en pålitlig slav.”?

Ivar Lo hade ett något komplicerat förhållande till socialdemokratin och ”talar hellre om moralisk socialism än ekonomisk”, skriver Arne Reberg.

- ▶ Vad anser ni om det? Samtala om hur Ivar Lo ser på socialismen. Ge exempel ur hans böcker.
- ▶ Diskutera hans syn på jämlikhet.

Fördjupning: Läs *Gårdfaribandlaren*, *Författaren* och *Till en författare* (om ni inte redan läst den i kapitel 9). Samtala om Ivar Los författardrömmar som ung, och senare hans syn på sig själv som arbetarförfattare och hans förhållande till politiken.

Kapitel 18

Ivar Los historiesyn är fysisk. Han dyrkade tingen. Han ger tingen en ”vilja och själ”.

- ▶ Var det bara en spegling av den tid han levde i eller fanns det andra orsaker, tror ni, till att Ivar Lo dyrkade tingen?

Fördjupning: Läs de böcker som nämns i kapitlet och fokusera på hur han beskriver tingen. Försök hitta flera exempel än dem som beskrivs i kapitlet.

Kapitel 19

Språket och förmågan att behärska det, erövra det, var oerhört viktigt för Ivar Lo. Han längtade efter ett eget språk.

- ▶ Studera Ivar Los böcker med fokus på hans språkbehandling. Tycker ni att det är lätt att följa hans tankebanor eller lägger språket hinder i vägen? Ge exempel.
- ▶ Vad menas med att han är ”sann mot språket”?

Kapitel 20

Ivar Lo engagerade sig starkt i åldringsvården och skrev flera reportage om de stora bristerna i den. Det ledde till stora förändringar till det bättre.

- ▶ Är det möjligt för en nutida författare att på samma sätt som Ivar Lo få politiskt gensvar i en viktig samhällsfråga? Har ni några exempel?
- ▶ Finns det någon som skulle vara lika ihärdig som Ivar Lo i sin kamp mot orättvisor? Ge exempel.

- ▶ Vilka möjligheter har författare att bli opinionsbildare idag? Vilka är de stora opinionsbildarna i dagens samhälle?

Fördjupning: Läs debattboken *Ålderdom* och de delar av *Frihet* där Ivar Lo beskriver den här kampen. Samtala om Ivar Los insats för Sveriges gamla.

Kapitel 21

Ivar Lo genomförde en personlig klassresa men skrev hela tiden inifrån sin egen klass. Detta ledde till en inre klyvnad och uppbrottet blir ett genomgående tema i hans författarskap.

- ▶ Ge exempel på uppbrottstemat i hans böcker.
- ▶ Hur bearbetar han den inre klyvnaden? Hur tydligt uttrycker han den?
- ▶ Ivar Lo var i grunden optimistisk. Hur kommer det till uttryck i hans böcker?

Kapitel 22

Arne Reberg återkommer här till språkets betydelse för en människas utveckling.

- ▶ I *Analfabeten* beskriver Ivar Lo sina svårigheter med språket. Samtala om hur han övervann sina svårigheter och hur han erövrade språket?
- ▶ Berätta om ert eget förhållande till språket. Har det varit självklart och enkelt eller inneburit en kamp? Har ni liknande erfarenheter som Ivar Lo? Hur erövrade ni ert språk? Pågår kampen ännu?

Kapitel 23

Ivar Lo var noga med fakta och gjorde alltid en noggrann research innan han skrev. Han gjorde ständigt anteckningar var än han befann sig.

- ▶ Hur märker man Ivar Los noggrannhet i det han skrev? Ge exempel.

Fördjupning: Läs Lars Furulands *Statarnas ombudsman i dikten*.

Kapitel 24

På äldre dar hade Ivar Lo allt svårare att göra sig hörd i pressen. Tidningarna tyckte att hans åsikter inte längre passade på debattsidorna.

- ▶ Är ni förvånade över att tidningarna inte ville ta in Ivar Los artiklar? Vad var orsaken, tror ni? Hur är det för dagens författare? Vilka får sina åsikter tryckta på debattsidorna idag?

Kapitel 25

Här kommer Arne Reberg in på Ivar Los inställning till bildkonsten.

- ▶ Vad tycker ni om Ivar Los inställning till Albin Amelin?
- ▶ Vilken konstsyn har Ivar Lo.

Fördjupning: Läs och samtala om essäsamlingen *Monism*.

Kapitel 26 och 27

Ivar Lo hade en obruten skaparkraft in i det sista.

- ▶ Samtala om Ivar Los betydelse för den svenska litteraturen i allmänhet och arbetarlitteraturen i synnerhet. Har han några efterföljare?

Manus Ann-Christin Nedgård

Bilda Förlag, Box 42 053, 126 13 Stockholm

Tel. 08-709 04 00

E-post info@bildaforlag.se

www.bildaforlag.se

© 2001 Bilda Förlag

ISBN 91-574-7425-7

BILDA FÖRLAG